

bonis operibus, in orationibus, in jejuniis, in eleemosynis propter minuta peccata, et abstinendo vos ab illis magnis peccatis, concordatis cum adversario: et securi dicitis in oratione: « Dimitte nobis debita nostra, sicut et » nos dimittimus debitoribus nostris¹. » Habetis enim quod quotidie vobis dimittatur, qui habetis quod quotidie dimittatis. Sic ambulando securi in via non timebitis latrocinia diaboli: quia Christus viam et stratam magnam se ipsum fecit, per quam ducit ad patriam². Omnis ibi securitas, omnis quies: ubi et ipsa misericordiae opera cessabunt, quia nulla ibi erit indigentia miserorum. Erit ergo illic sabbatum sabbatorum; ut quod hic desideramus, ibi inveniamus. Amen.

¹ Matth. vi, 12. — ² Cod. Cass. n, fol. 125: « Videtis ergo, fratres mei, Christi misericordiam; Deo gratias, quia per pericula ista mortifera viventes auditis. Nemo vos fallat; odit ista Deus; vindicat ista Deus. Ideo parcat, ut mutemini; ideo nunc non vindicat ista Deus, ut convertamini ad illum. Nam vindicat postea, si conversi non fueritis. Ideo non vindicat, ut vias vestras mutetis, ut corrigere valeatis in conspectu ejus mores vestros. Omnis ibi securitas, ubi nihil tale patiaris, nihil tale tolerare, nihil tale devitare jubearis. Non frangis panem egeno, quia nemo ibi esurit. Non vestis nudum, quia omnes immortalitate vestiti sunt. Non suscipis peregrinum, quia omnes in patria sua vivunt. Non visitas agrum, quia omnes perpetuo sani sunt. Non sepelis mortuum, quia semper ibi vivitur. Non concordas litigiosum, quia aeterna ibi pax. Omnis ibi securitas, omnis quies, etc. »

SERMO X.

De Judicio Salomonis inter duas mulieres meretrices.

I. INTER duas mulieres certantes de parvulo filio mirabile judicium Salomonis prædicat Scriptura Regnorum. Scriptum est enim: « Tunc apparuerunt duæ mulieres » meretrices regi Salomoni, et steterunt in conspectu » ejus, et dixit mulier una, Animadvertite, Domine, ego » et mulier hæc habitabamus in domo una, et peperim in » domo, et contigit die tertio postquam peperim, peperit » etiam hæc mulier filium, et eramus in uno, et non erat » quisquam nobiscum præter ambas nos in domo: et » mortuus est filius mulieris hujus per noctem, mox dormivit super eum; et surrexit media nocte, et tulit filium meum ab ascellis meis, et collocavit in sinu suo, » et filium suum mortuum in sinu meo; et surrexi mane » dare lac filio meo, et ille erat mortuus: consideravi » eum mane, et ecce non erat filius meus quem peperim. » Et dixit mulier illa alia, Non, sed filius meus est qui » vivit, filius autem tuus qui mortuus est. Et ipsa dixit, » Non filius tuus est ille mortuus, et meus filius est qui » vivit. Et locutæ sunt in conspectu Regis. Et dixit eis » Rex, Tu dicis, Hic est filius meus qui vivit, et filius » ejus mortuus est; et tu dicis, Non, sed filius meus vivit, et filius ejus mortuus est. Et ait Rex, Afferte mihi machæram. Et obtulerunt ei machæram in conspectu » Regis. Et dixit Rex, Dividite puerum qui vivit in duas

» partes, et date dimidiam ejus huic, et dimidium ejus
 » huic. Et respondit mulier cujus erat filius qui vivebat,
 » et dixit ad Regem, quoniam conturbata est vulva ejus
 » super filio suo; et dixit, Animadvertite, Domine, date
 » ei puerum, et nolite eum morte afficere. Et hæc dixit,
 » Neque mihi, neque huic sit, sed dividite illum. Et respon-
 » dit Rex, et dixit ei mulieri quæ dixit, Date eum illi, et
 » morte nolite eum afficere; quia hæc est mater ejus¹. »
 Prudentia quidem Regis divino munere concessa in hoc
 judicio mirabilis eminet. Non enim decuit, aut oportuit
 aliam judicare esse matrem pueri, nisi eam quæ illum
 iterum quodam modo concepit, cum cognovit ablatum;
 et iterum parturivit, dum a falsa matre defendit; et ite-
 rum peperit, dum non permisit occidi. Verumtamen si-
 cut solent divini veteres libri, non solum rei gestæ fidem,
 sed etiam futuræ insinuare mysterium, considerata est
 ista scriptura, utrum nobis in duabus istis mulieribus si-
 gnificatum aliquid figuratumque demonstret.

II. Et duæ quidem fœminæ Synagoga et Ecclesia in
 prima facie considerationis occurrunt; Synagoga enim
 filium suum Christum ex Judæis secundum carnem na-
 tum occidisse convincitur dormiens, id est præsentis vitæ
 sequendo lucem, manifestationemque veritatis in verbis
 Domini non intelligens: verumetiam scriptum est: « Surge
 » qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te
 » Christus². » Quod vero et duæ et solæ in una domo
 inhabitant, non absurde illud significat, quod præter
 circumcisionem et præputium, nullum in hoc mundo re-
 ligionis genus inventum est: ut in persona unius mulieris
 unum genus circumcisorum hominum constituas sub unius
 Dei et cultu lege comprehensum; in alterius vero mulieris
 persona universam præputiorum Gentilitatem idolorum

¹ 3 Reg. iii, 16-27. — ² Ephes. v, 14.

cultui deditam intelligas. Meretrices autem ambæ fuerunt:
 dicit enim Apostolus Judæos et Græcos omnes sub peccato
 esse¹. Omnis anima quæ deserta æternitate veritatis, ter-
 renis sordibus delectatur, fornicatur a Domino. Et de
 Gentili quidem fornicatione veniens Ecclesia manifestum
 est quod non occiderit Christum: sed quomodo mater
 Christi etiam ipsa sit, cogitandum est. Attende Evange-
 lium, et audi Dominum dicentem: « Qui fecerit volunta-
 » tem Patris mei, hic mater mea, et frater, et soror
 » est². » Ubi ergo dormivit hæc, non ut somno præfo-
 caret, sed tamen ut posset ei mortuus supponi, et vivus
 auferri? An forte hoc est, quod ipsum sacramentum cir-
 cumcisionis, quod apud Judæos jam mortuum remanse-
 rat, quia totum de illo carnaliter sentiebant: hoc ergo
 sacramentum circumcisionis, quod apud Judæos non vi-
 vebat, qui occiderant Christum, qui omnium sacramen-
 torum vita est; quoniam in illo vitaliter intelligitur, quod
 apud Judæos visibiliter celebratur: hoc itaque sacramen-
 tum circumcisionis tanquam examine corpus quidam Judæi
 volebant persuadere Gentilibus, qui Christo crediderant, si-
 cut in Actibus Apostolorum scriptum est, dicentes, non
 posse eos esse salvos, nisi fierent circumcisi³? Persuadebant
 autem hoc ignorantibus Legem, tanquam in tenebris noctis
 filium mortuum supponentes. Nec tamen potuit aliquid va-
 lere illa persuasio, nisi cum Ecclesiæ Gentium ex aliqua parte
 stultitiæ somnus obrepserit. Quam videtur quasi dormien-
 tem Apostolus excitare, clamans, « O stulti Galatæ, quis
 » vos fascinavit⁴? » Et paulo post: « Sic stulti estis, in-
 » quit, ut cum spiritu cœperitis, nunc carne consum-
 » memini⁵. » Tanquam si diceret, Sic stulti estis, ut cum
 prius habueritis spiritale opus vivum, hoc amisso postea

¹ Rom. iii, 23. — ² Matth. xii, 50. — ³ Act. xv, 1. — ⁴ Galat. iii, 1.
 — ⁵ Ibid. 3.

mortuum accipiatis alienum. Ipse quippe Apostolus alibi dicit : « Spiritus vita est propter justitiam¹. » Et alibi : « Sapere autem secundum carnem, mors est². » His autem atque hujusmodi vocibus illa mater evigilat; et fit ei mane, cum verbo Dei, hoc est cum Christo, qui oriebatur, hoc est loquebatur in Paulo, Legis illuminatur obscuritas. Hanc enim illuminavit, cum ait : « Dicite mihi » sub Lege volentes esse, Legem non audistis? Scriptum » est enim quia Abraham duos filios habuit, unum de » ancilla, et unum de libera : sed is qui de ancilla, secundum carnem natus est; qui autem de libera, per » repromissionem; quæ sunt in allegoria. Hæc enim sunt » duo Testamenta, unum quidem a monte Sina, in servitutem generans, quod est Agar. Sina enim mons est » in Arabia, quæ conjuncta est huic, quæ nunc est Jerusalem : servit enim cum filiis suis³. » Quæ autem sursum est Jerusalem, libera est? Non ergo mirum, si propter mortua opera, ad eam quæ deorsum est, mortuus; et propter spiritalia, vivus pertinet ad eam quæ sursum est Jerusalem. Quia et inferi deorsum sunt, quo pertinent mortui : superi autem sursum, quo pertinent vivi. Hac illuminatione, tanquam mane facto, intelligit Ecclesia gratiam spiritalem; repellens a se carnale opus Legis, tanquam mortuum alienum; et sibi vindicans vivam fidem, quoniam justus ex fide vivit⁴ : quam in Patris et Filii et Spiritus sancti nomine consecuta est; et ideo tanquam triduanum filium certa cognoscit, nec eum sibi eripi patitur.

III. Nunc clamet illa suum esse Evangelium, tanquam sibi debitum, et per se generatum. Nam hoc dicebant Gentibus in ipsa contentione, qui ex Judæis carnaliter sentientes Christianos se dicere audebant. Tanquam debi-

¹ Rom. viii, 10. — ² Ibid. 10. — ³ Galat. iv, 21, etc. — ⁴ Rom. i, 17.

tum enim justitiæ suæ dicebant venisse Evangelium. Sed non erat eorum, quod spiritualiter non noverant. Quod ergo Christiani vocabantur, alieno nomine gloriantes, tanquam illa de filio quem non ipsa pepererat, etiam contendere audebant; cum ipsi ex operibus Legis excluso intellectu spiritali tanquam de corpore operis sui animam ejecerant, et extinguentes prophetiæ spiritum vivum, ad carnalia opera sine vita, hoc est, sine intellectu spiritali remanserant; quæ Gentibus etiam supponere cupiebant, et ab eis tanquam vivum filium, nomen auferre christianum. Quos ita refellit Apostolus, ut tanto minus ad eos pertinere dicat gratiam christianam, quanto magis eam sibi tanquam debitam vindicant, et quasi jure operum suam esse gloriantur. « Ei enim qui operatur, inquit, » merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum qui justificat impium, deputatur fides ad » justitiam¹. » Et ideo illos etiam ab eorum numero excludit, qui ex Judæis recte crediderant, et vivam spiritalemque gratiam retinebant. Quas reliquias dicit populi Judæorum salvas factas, cum multitudo isset in perditionem? « Sic ergo et in hoc tempore, inquit, reliquiæ per » electionem gratiæ salvæ factæ sunt². » Si autem gratia, jam non ex operibus : alioquin gratia jam non est gratia. Ut illi excludantur a gratia, qui tanquam suum proprium, id est, operibus suis debitum et datum Evangelii præmium vindicant : quasi clamante Synagoga, « Meus est » filius. » Sed mentiebatur; acceperat enim eum et ipsa : sed super eum dormiens, id est, superbe sapiens necaverat. Vigilabat autem jam ista mater, et intelligebat, non meritis suis, quia meretrix erat, sed gratia Dei sibi filium esse concessum, opus videlicet evangelicæ fidei, quod in

¹ Rom. iv, 3 et 5. — ² Id. xi, 5, 6.

sinu cordis nutrire cupiebat. Itaque illa gloriam hominum quærebat in alieno filio : hæc affectum dilectionis servabat in suo.

IV. Illud autem inter ambas regale iudicium nihil aliud nos admonet, nisi ut pro veritate certemus, et expellamus hypocrisim tanquam falsam matrem, a spiritali Ecclesiæ dono tanquam ab alieno vivo filio; nec patiamur eam dominari concessæ aliis gratiæ, quæ suam custodire non potuit. Sed hoc faciamus defendentes atque certantes non usque ad periculum divisionis. Illa enim sententia iudicis, cum iussit parvulum dividi, non est unitatis præcisio, sed probatio charitatis. Salomonis enim nomen, sicut Latini interpretantur, pacificum est. Rex vero pacificus non dilacerat membra, quæ unitate atque concordia vitalem spiritum continent : sed minando invenit matrem veram, et iudicando separat falsam. Si ergo ad hujusmodi tentationem ventum fuerit, ne unitas christianæ gratiæ dividatur, docemur dicere : « Date illi puerum, tantum vivat. » Non enim honorem matris, sed salutem filii, quæ mater vera est quærit. Ubi cumque ille fuerit, plus eum possidebit sincera dilectio matris, quam falsæ usurpatio.

V. Item video significare istas duas mulieres in una domo, duo genera hominum in una Ecclesia : unum eorum in quibus vera charitas regnat, alterum eorum in quibus simulatio dominatur. Ut ista duo omnino tanquam duas mulieres intueamur, dilectionem et simulationem. Dilectionem quippe simulatio fallaciter imitatur. Et ideo istam cavet Apostolus, cum dicit : « Dilectio sine simulatione¹. » Quamvis enim habitent in una domo quamdiu reticulum illud evangelicum in mari est, simulque bonos et malos pisces, donec ad littus perducatur, includit; tamen sua opera singulæ faciunt². Meretrices autem fuerunt ambæ;

¹ Rom. xii, 9. — ² Matth. xii, 47.

quia omnes ex cupiditate sæculi convertuntur ad gratiam Dei, nec de prioribus justitiæ meritis vere potest quisquam gloriari. Meretrix autem quod fornicatur, ipsius est : quod habet filium, Dei est. Omnes enim homines ab uno Deo creatore formantur. Nec mirandum est, quod etiam in peccatis hominum Deus bene operatur. Nam etiam de scelere Judæ traditoris Dominus noster salutem humani generis operatus est. Sed hoc interest, quod de cujusque peccato cum aliquid boni Deus fecerit, plerumque id nolle ille peccator : non solum quia cum peccat, non eo peccat animo, qua providentia Deus de peccato ejus operatur justitiam : (non enim hoc animo Judas tradidit Christum, quo animo Christus se tradi passus est :) sed etiam quia peccati sui eventum, cum in aliquid melius, quod ipse nolle, pervenire cognoverit, dolet potius, quam lætatur. Tanquam si venenum aliquis inimico ægrotanti dare cupiens fallatur in specie medicamenti, et aliud pro alio salutare aliquid offerat; fiat et æger sanus Dei beneficio, qui facinus inimici ejus convertere voluit in salutem : quod tamen cum malus ille cognoverit, de sanitate hominis, quæ per manus ejus gesta est, cruciatur. Si autem meretrix conceptum filium libenter habeat, nec libidine, nec avaritia turpis mercedis impulsa abortionis poculo de visceribus ejiciat quod conceperat, ne peccanti foecunditas contradicat; cupiditas illa, quæ defluebat in plurimos, ad unum Dei donum¹ conversa, non jam cupiditas, sed dilectio nominabitur. Meretricis ergo filius recte intelligitur gratia peccatricis. Ex vetere autem turpitudine novus homo natus indulgentia peccatorum est.

VI. Dominus ergo et in ipso numero Discipulorum, quamvis ex peccatoribus omnes elegerit, priores tamen elegit perseveraturos in dilectione, quam Judam simula-

¹ Forte dono.

tozem. Non est quidem scriptum quo ordine electus sit; sed tamen notum est ante illum electos bonos; et non frustra ultimus numeratur. Et post Domini ascensionem omnibus qui erant uno in loco Spiritus sanctus, secundum pollicitationem Domini desuper missus, infusus est: a quibus coepit Ecclesia, boni erant, et sine simulatione diligebant¹. Postea ergo simulatio coepit operari in Ecclesia: et ideo dilectio prior peperit. Triduo autem major est fructus dilectionis, ut jam possit agnosci continentia et justitia et expectatio futurorum. Simulatio vero etsi pepererit, id est, etiamsi ad exiguum tempus peccatorum remissione lætata fuerit, tanquam somno sæcularis cupiditatis oppressa, cum de spe coelestium dejecta præmiorum in terrenam requiem gravato corde reliditur, quasi dormiens effocat indulgentiam, quam credendo meruerat. Tales autem homines malunt justitiæ nomine, quam veritate gaudere; bonumque opus alienum per obscuras fallacias, quasi per noctem vivum filium, mentiendo ad se transferre conantur. Nec solum aliorum bona opera sibi usurpant, sed aliis etiam objiciunt scelera sua (3), quasi mortuum filium supponentes.

VII. Quando autem simulationi tantum licebit, ut falso justitiæ nomine, nullo prohibente, gloriatur, et spiritale vivum opus, quod ipsa non genuit, et quod in se aliquando genuerat, pondere crudelissimi soporis extinxit, ad fallacem jactantiam materni nominis applicet sibi, et scelera sua bonis atque innocentibus objiciendo supponat? Quando ergo simulatio ita regnabit, nisi cum abundabit iniquitas, id est, tenebræ peccatorum quasi cæca nocte prævalebunt; et refrigescet charitas multorum², id est, operis spiritualis tanquam vivi pueri mater obdormiet? Tamen quia ita refrigescet charitas, ut negligen-

¹ Matth. x, 4. — ² Id. xxiv, 23.

tius ferveat; non enim dictum est, penitus extinguetur, ut omnino non sit: sic dormivit hæc mater, ut non occideret filium; sed tamen fraudibus simulationis dederit locum. Sed expergefata, cum impietatem, quam ipsa non fecit, ab eis qui faciunt sibi objici viderit, et spiritali opere gratiæ, quam custodivit, cernit simulationem audere gloriari, se iniquitatis operatricem, simulationem vero matrem boni operis nominari, pacifici Judicis implorat auxilium. Nam Salomon pacificus interpretatur. Quem videmus duas protulisse sententias, primam tanquam ignorantis; ultimam vero cum manifesta cognitione judicantis. Certamen pietatis prima proponit; dat præmium secunda victori: in prima probatur mater, in ultima lætatur: in prima flens mittit semen suum, in secunda cum exultatione reportat manipulos suos¹. Quod pertinet ad duo tempora Ecclesiæ, quæ Dominus Christus iudex pacificus moderatur; unum quod nunc est, alterum quod futurum est: in isto probamur, in illo coronamur.

VIII. Sed nulla major est in Christi Ecclesia² probatio charitatis, quam cum etiam honor ipse (4), qui apud homines videtur esse, contemnitur, ne membra parvuli dividantur, et unitatis dissidio christiana dilanietur infirmitas. Dicit enim Apostolus tanquam matrem se exhibuisse parvulis, in quibus bonum opus evangelicum fecerat; non ipse, sed gratia Dei cum illo. Nam illa meretrix sua non poterat dicere nisi peccata: donum autem fœcunditatis ex Deo. Tanto autem amplius diligitur gratia donantis, quanto supplicium debebatur. Et bene de meretrice Dominus ait: « Cui plurimum dimittitur, plurimum diligit³. » Dicit ergo apostolus Paulus: « Factus sum parvulus in medio vestrum, tanquam si nutrix foveat filios

¹ Psal. cxxv, 6. — ² Forte Ecclesiam. — ³ Luc. vii, 47.